

สถานการณ์เด็กจมน้ำปี พ.ศ. ๒๕๖๒ และมาตรการป้องกัน

ข้อมูลทั่วไป

- รายงานขององค์การอนามัยโลก พบว่า ทุกปีมีเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี เสียชีวิตจากการจมน้ำ ๑๔๕,๗๓๙ คน โดยเสียชีวิตเป็นอันดับ ๒ รองจากโรคเยื่อหุ้มสมองอักเสบ^(๑)
- ข้อมูลในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา พบว่า ประเทศไทยการจมน้ำเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับ ๑ ของเด็กไทยอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี^(๒, ๓, ๔)
- ในทุกๆ วัน จะมีเด็ก (อายุต่ำกว่า ๑๕ ปี) จมน้ำเสียชีวิต ๒.๓ คน^(๕)

สถานการณ์การจมน้ำของเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ (ทั้งปี) **

- ข้อมูลปี พ.ศ. ๒๕๖๒ พบเด็กจมน้ำเสียชีวิต ๕๕๐ คน ลดลงจากปี พ.ศ. ๒๕๖๑ จำนวน ๑๔๒ คน (ร้อยละ ๒๐.๕) (ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ = ๖๙๒ คน)^(๔)
- เด็กเล็ก (อายุ ๐ - ๒ ปี) จมน้ำเสียชีวิตถึง ๑๐๗ คน (ร้อยละ ๑๙.๕ ของเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี)^(๔)
- เด็กชายจมน้ำเสียชีวิตสูงกว่าเด็กหญิง ๒.๕ เท่า^(๔)
- เด็กกลุ่มอายุ ๕-๙ ปี มีอัตราการเสียชีวิตสูงที่สุด^(๔)
- อัตราป่วยตายจากการตกน้ำ จมน้ำ ของเด็ก ร้อยละ ๒๗.๔^(๖)
- วันศุกร์ เกิดเหตุมากที่สุด (ร้อยละ ๒๔.๔)^(๖)
- ช่วงเวลาที่เกิดเหตุมากที่สุด คือ ๑๕.๐๐ - ๑๗.๕๙ น. (ร้อยละ ๔๑.๖)^(๖)
- เดือนมีนาคมพบเด็กจมน้ำเสียชีวิตมากที่สุด (๗๖ คน) รองลงมาคือเมษายน (๖๗ คน) และพฤษภาคม (๕๖ คน)^(๔)
- แหล่งน้ำที่เด็กจมน้ำและเสียชีวิตมากที่สุด คือ แหล่งน้ำตามธรรมชาติ (ร้อยละ ๓๑.๐)^(๖)
- ภาคตะวันออกเฉยงเหนือ และภาคใต้มีอัตราการเสียชีวิตจากการจมน้ำสูงที่สุด (อัตราการตายต่อประชากรแสนคนเท่ากับ ๕.๓) รองลงมาคือ ภาคกลาง (๔.๕) และภาคเหนือ (๔.๓) ตามลำดับ^(๔)
- ๑๐ จังหวัดแรกที่มีจำนวนเด็กจมน้ำเสียชีวิตสูงที่สุด ได้แก่ อุบลราชธานี (๒๕ คน), บุรีรัมย์ (๒๒ คน), ปัตตานี กรุงเทพมหานคร (จังหวัดละ ๒๐ คน), อุตรดิตถ์ ชลบุรี (จังหวัดละ ๑๘ คน), สกลนคร นครราชสีมา (จังหวัดละ ๑๖ คน), เพชรบุรี และนราธิวาส (จังหวัดละ ๑๔ คน)^(๔)
- ข้อมูลมรณบัตรช่วงปิดเทอม ๓ เดือน (มีนาคม - พฤษภาคม)^(๔, ๕)
 - ๑) พบเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี จมน้ำเสียชีวิต ๑๙๙ คน (ร้อยละ ๓๖.๒ ของเด็กที่จมน้ำเสียชีวิตตลอดทั้งปี) โดยเป็นเด็กอายุ ๕ - ๙ ปี มากที่สุด (ร้อยละ ๔๓.๒)
 - ๒) เด็กจมน้ำเสียชีวิตในช่วงปิดเทอม ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ลดลงกว่าปี พ.ศ. ๒๕๖๑ จำนวน ๓๔ คน (ร้อยละ ๑๔.๖)

***ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ (มีนาคม - พฤษภาคม) = ๒๓๓ คน
- ข้อมูลเหตุการณ์เด็กจมน้ำ ช่วงปิดเทอม (มีนาคม - พฤษภาคม) ๗๓ เหตุการณ์ พบว่า^(๗)
 - ๑) สาเหตุเกิดจากการชวนกันไปเล่นน้ำมากที่สุด (ร้อยละ ๖๔.๐)
 - ๒) ร้อยละ ๗๗.๔ ของเด็กที่จมน้ำจะเสียชีวิต
 - ๓) ร้อยละ ๗๖.๓ ของเด็กที่จมน้ำพบว่าเสียชีวิต ณ ที่เกิดเหตุ
 - ๔) ร้อยละ ๑๕ ของเด็กจมน้ำพบว่ายังได้รับการช่วยเหลือผิดวิธีโดยการอุ้มพาดบ่า
 - ๕) ร้อยละ ๑๐ ของเด็กที่จมน้ำเสียชีวิตพบว่าเป็นเด็กที่ว่ายน้ำไม่เป็น
 - ๖) ในจำนวนเหตุการณ์ที่เด็กชวนกันไปเล่นน้ำตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป พบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่งเสียชีวิตพร้อมกัน โดยพบว่า ส่วนใหญ่ขาดทักษะการเอาชีวิตรอดในน้ำและไม่รู้วิธีการช่วยเหลือที่ถูกต้อง
 - ๗) ปิดเทอมที่ผ่านมาพบเด็กจมน้ำในสถานที่ท่องเที่ยว ถึง ๑๐ เหตุการณ์ และส่วนใหญ่ไม่มีการจัดการพื้นที่เล่นน้ำให้มีความปลอดภัย

การวิเคราะห์ความเสี่ยง (ค่าเฉลี่ยปี พ.ศ. ๒๕๕๓ – ปี พ.ศ. ๒๕๖๒)**

- ๑๐ ปีที่ผ่านมา เราสูญเสียเด็กไทย (อายุต่ำกว่า ๑๕ ปี) จากการจมน้ำไปแล้วถึง ๘,๓๙๔ คน เฉลี่ยปีละ ๘๓๙ คน หรือวันละ ๒.๓ คน ^(๕)
- เดือนเมษายนมีเด็กจมน้ำเสียชีวิตสูงสุด (๑๐๓ คน) รองลงมาคือ มีนาคม (๙๙ คน) และพฤษภาคม (๘๙ คน) ^(๕)
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราการเสียชีวิตสูงสุด ^(๕)
- แหล่งน้ำตามธรรมชาติ บ่อขุดเพื่อการเกษตรยังคงเป็นแหล่งน้ำที่พบการจมน้ำสูงสุด ^(๖)
- กลุ่มเด็กอายุ ๕ - ๙ ปี เสียชีวิตสูงสุด (ร้อยละ ๓๙.๙) รองลงไปที่กลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า ๕ ปี (ร้อยละ ๓๕.๖) ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราต่อประชากรเด็กและสแกนพบว่ากลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า ๕ ปี มีอัตราการเสียชีวิตสูงสุดโดยเฉลี่ยเท่ากับ ๘.๗ ^(๕)
- อย่างไรก็ตาม กลุ่มเด็กอายุ ๐ - ๒ ปี พบจมน้ำเสียชีวิตสูงเฉลี่ยถึงปีละ ๑๗๖ คน (ซึ่งส่วนใหญ่เสียชีวิตจากการจมน้ำภายในบ้านและละแวกบ้านของตนเอง เพราะขาดการจัดการพื้นที่เล่นที่ปลอดภัยให้เด็ก (เด็กเล็กสามารถจมน้ำในภาชนะที่มีน้ำเล็กน้อย ประมาณ ๑ - ๒ นิ้ว) ^(๕)
- ช่วงปิดเทอมภาคฤดูร้อน (มีนาคม - พฤษภาคม) เป็นช่วงที่มีเด็กจมน้ำเสียชีวิตสูงสุด (ค่าเฉลี่ย ๑๐ ปี = ๒๙๑ คน) ทั้งนี้ในบางปีมีจำนวนสูงถึง ๔๒๐ คน ^(๕)

หมายเหตุ: ** ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อมูลเบื้องต้น ณ วันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๓ (อาจมีการเปลี่ยนแปลง)

สาเหตุการจมน้ำ**๑) กลุ่มเด็กเล็ก (อายุต่ำกว่า ๕ ปี)**

- เด็กเล็กจมน้ำ แม้ในภาชนะที่มีน้ำสูงเพียง ๑ - ๒ นิ้ว
- เด็กเล็กมักจมน้ำในภาชนะขนาดเล็กที่อยู่ภายในบ้าน เช่น ถัง กะละมัง โอ่ง
- เด็กเล็กมักเดินตามเปิดหรือสุนัข และพลัดตกลงไปในน้ำ
- ผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็กปล่อยให้เด็กอยู่ตามลำพังในช่วงเวลาที่ทำกิจกรรมบางอย่างเพียงระยะเวลาสั้นๆ เช่น เข้าห้องน้ำ คุยโทรศัพท์ ทำกับข้าว
- ผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็ก ไม่มีการจัดการแหล่งน้ำเสี่ยงที่อยู่ในบ้าน ไม่คิดว่าภาชนะใส่น้ำขนาดเล็กภายในบ้านจะเป็นแหล่งน้ำเสี่ยง และไม่มีการจัดการพื้นที่เล่นปลอดภัยให้แก่เด็ก

๒) กลุ่มเด็กโต (อายุ ๕ ปีขึ้นไป)

- มักเกิดจากการชวนกันไปเล่นน้ำ ประกอบกับการไม่รู้วิธีการเอาชีวิตรอดในน้ำและวิธีการช่วยเหลือที่ถูกต้อง
 - เมื่อตกน้ำจึงลอยตัวอยู่ในน้ำได้ไม่นาน และจมน้ำเสียชีวิตในที่สุด
 - ไม่รู้วิธีการใช้อุปกรณ์ช่วยในการลอยน้ำ เช่น ถังแกลลอนพลาสติก ขวดน้ำพลาสติก
 - เด็กวัยนี้จะเสียชีวิตพร้อมกันครั้งละหลายๆ คน เพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของเด็ก พอเห็นเพื่อนหรือน้องตกน้ำ คิดว่าตนเองว่ายน้ำเป็นก็กระโดดลงไปช่วย แต่สุดท้ายก็จะถูกกอดรัดและจมน้ำไปด้วยกัน
- เด็กไม่มีความรู้เรื่องความปลอดภัยทางน้ำ เช่น หนีผู้ใหญ่ไปเล่นน้ำกันเอง พลัดตกน้ำเพราะเดินใกล้ขอบบ่อเกินไป ไม่ปฏิบัติตามป้ายเตือน ไม่ใส่ชูชีพขณะลงเรือหรือทำกิจกรรมทางน้ำ
- ชุมชนขาดการจัดการแหล่งน้ำเสี่ยงที่มีอยู่ในชุมชน เช่น การติดป้ายคำเตือน การสร้างรั้ว หรืออุปกรณ์ช่วยคนตกน้ำ

คำแนะนำ

■ ประชาชนและชุมชน:

- สำรวจแหล่งน้ำเสี่ยงในชุมชน โดยให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วมในการสำรวจ
- เฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยในชุมชน (เช่น ประกาศเสียงตามสาย คอยตักเตือนเมื่อเห็นเด็กเล่นน้ำตามลำพัง)
- จัดการแหล่งน้ำเพื่อให้เกิดความปลอดภัย เช่น สร้างรั้ว ติดป้ายคำเตือน จัดให้มีอุปกรณ์ช่วยคนตกน้ำไว้บริเวณแหล่งน้ำเสี่ยง (ถังแกลลอนเปล่าผูกเชือก ขวดน้ำพลาสติกเปล่า ไม้)
- มีมาตรการ/กฎระเบียบในชุมชน เช่น ห้ามดื่มสุรากล่องเล่นน้ำ ใส่ชูชีพเมื่อโดยสารเรือหรือทำกิจกรรมทางน้ำ แหล่งน้ำที่เกิดขึ้นใหม่ต้องมีมาตรการป้องกัน
- สอนให้เด็กรู้จักแหล่งน้ำเสี่ยงและอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้น

■ ผู้ปกครองและเด็ก:

- ผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็กต้องดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด ไม่เผอเรอทิ้งเด็กเล็กไว้ตามลำพัง เช่น ขณะรับโทรศัพท์ ทำกับข้าว หรือเดินไปเปิด-ปิดประตูบ้าน
- ทุกครัวเรือนที่มีเด็กอายุน้อยกว่า ๒ ปี ควรใช้คอกกั้นเด็กหรือกำหนดพื้นที่เล่นปลอดภัย (Playpen) ให้แก่เด็ก ไม่ให้เด็กเข้าถึงแหล่งน้ำ
- เหน้าทิ้งจากภาชนะทุกครั้งหลังใช้งาน หาฝาปิด หรือฝากลบแ่งน้ำที่ไม่ได้ใช้งาน
- สอน/เรียนรู้ ฏความปลอดภัยทางน้ำ เช่น ไม่เล่นใกล้แหล่งน้ำ รู้จักประเมินสภาพแหล่งน้ำที่จะลงไป (ความลึก ความตื้น ความชัน ความเย็น กระแสน้ำ)
- สอน/เรียนรู้ วิธีการว่ายน้ำเพื่อเอาชีวิตรอดและวิธีการช่วยเหลือที่ถูกต้อง

■ เจ้าหน้าที่/บุคลากรสาธารณสุข:

- ร่วมกับชุมชนในการสำรวจแหล่งน้ำเสี่ยงในพื้นที่
- ให้ความรู้ในเรื่องปัจจัยเสี่ยง และแนวทางการป้องกันการจมน้ำแก่ประชาชน เน้นย้ำว่าเมื่อจมน้ำโอกาสรอดชีวิตจะน้อยมาก การป้องกันก่อนเกิดเหตุสำคัญที่สุด
- สอนให้คนในชุมชนรู้จักวิธีการช่วยเหลือคนตกน้ำหรือจมน้ำเบื้องต้น และวิธีการปฐมพยาบาลเด็กจมน้ำที่ถูกวิธี (โดยเน้นว่าห้ามจับเด็กที่จมน้ำอุ้มพาดบ่า แต่ให้ใช้วิธีการเป่าปากและนวดหัวใจ)
- ผลักดัน/สนับสนุนให้เกิดทีมผู้ก่อการดี (MERIT MAKER) ป้องกันการจมน้ำ ให้ครอบคลุมในพื้นที่
- สอบสวนการจมน้ำของเด็กในพื้นที่ และกำหนดมาตรการป้องกันร่วมกับชุมชน

.....

กองป้องกันการบาดเจ็บ (กลุ่มป้องกันการบาดเจ็บทั่วไป)

กรมควบคุมโรค, www.thaincd.com, www.facebook.com/thaiinjury

๒๘ มกราคม ๒๕๖๓

เอกสารอ้างอิง

๑. Dr David Meddings. WHO and global drowning prevention. Australian Water Safety Summit. ๒๐๑๙ Oct ๒๙-๓๐; Sydney Australia: RLSS; ๒๐๑๙.
๒. สัม เอกเฉลิมเกียรติ. ทบทวนวรรณกรรมการจมน้ำของเด็ก. ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพยาบาลเพื่อการส่งเสริมสุขภาพผ่านสื่อ; ๒๕๕๐.
๓. สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค. สถานการณ์การตกน้ำ จมน้ำของเด็กในประเทศไทย. ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพยาบาลเพื่อการส่งเสริมสุขภาพผ่านสื่อ; ๒๕๕๒.
๔. กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. การจมน้ำเสียชีวิตปี พ.ศ. ๒๕๖๒ (ข้อมูลเบื้องต้น ณ วันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๓) [ไฟล์ข้อมูล]. กรุงเทพมหานคร: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข; ๒๕๖๓.
๕. กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. การจมน้ำเสียชีวิตปี พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๖๒ (ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อมูลเบื้องต้น ณ วันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๓) [ไฟล์ข้อมูล]. กรุงเทพมหานคร: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข; ๒๕๖๓.
๖. กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค. การเฝ้าระวังการบาดเจ็บระดับชาติ (Injury Surveillance System: IS) ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ [ไฟล์ข้อมูล]. กรุงเทพมหานคร: กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข; ๒๕๖๒.
๗. กองป้องกันการบาดเจ็บ กรมควบคุมโรค. การเฝ้าระวังข่าวจากสื่อในช่วงปิดเทอม ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ [ไฟล์ข้อมูล]. กรุงเทพมหานคร: กองป้องกันการบาดเจ็บ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข; ๒๕๖๓.